

THE DEVELOPMENT OF BASKET-BALL IN MYCKOLAIV

MICHAILO KADIR, ARKADIY KISELYOV, YURIY KULAKOV

The physical education, sport and tourism Administration Myckolaiv district

The development of the basket-ball in Myckolaiv since 1935 is discussed in the article. The corresponding infrastructure for the development of the basket-ball was here created. The qualified coaches were involved into the investigation. Basket-ball players of the club "Myckolaiv" became the members of the Highest league and were the prize-winners of the Ukrainian championships for many times.

Seventeen 17 Masters of Sport were prepared during 10 years of the Ukrainian Independence.

The basket-ball team of Myckolaiv became the bronze prize-winner in the Ukrainian championship in 2001.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПРАКТИЧНОГО РОЗДІЛУ ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

СЕРГІЙ КОЗІБРОЦЬКИЙ

Луцький державний технічний університет

Однією із актуальних проблем сучасної теорії та практики фізичного виховання є вдосконалення програмно-нормативних засад фізичного виховання студентської молоді. Науковці та керівники кафедр фізичної культури вищих закладів освіти 3-4 рівнів акредитації продовжують дискутувати щодо стратегії й технології розроблення і впровадження навчальних програм однієї з обов'язкових дисциплін вищої школи - фізичного виховання.

Ми поставили собі за мету проаналізувати досвід навчально-методичного забезпечення фізичного виховання студентської молоді в історичному аспекті. У цій статті піддано аналізу усі офіційні навчальні програми з фізичної культури, які діяли у вищій школі України впродовж ХХ століття й, зокрема, зміст практичних розділів вказаних програм.

Наше дослідження базувалося на вивченні документів та матеріалів центру вищої освіти Міністерства освіти і науки України, низки наукових бібліотек, серед яких - Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, бібліотека Національного університету фізичного виховання і спорту України, наукова бібліотека Волинського державного університету ім.Лесі Українки тощо; приватних збережень окремих викладачів та керівників кафедр фізичного виховання.

У коло нашого аналізу потрапили, зокрема, методичні розробки і близько тридцяти програм, які діяли в українських вузах у період з 1924 до 2001 років.

Як відомо, практичний розділ займає найбільшу частину навчальної програми, містить навчальний матеріал для всіх відділень і вирішує конкретні завдання фізичної підготовки студентів навчання руховим діям, подальше їх вдосконалення, розвиток фізичних якостей (сили, швидкості, витривалості,

координації, гнучкості, професійно-прикладних навичок тощо) (В.М. Вовк, В.Н. Нестеров, С.М. Канішевський та ін.).

Наш аналіз показує, що зміст практичного розділу в програмах різних років мав суттєві відмінності, які продиктовані були тогочасними соціально-історичними, політичними, військовими та іншими умовами. Варто виділити, зокрема: період 20-х років; 30-х років (до початку Другої світової війни); 40-50-х років; 60-90-х років ХХ століття та сучасний пострадянський період.

Програмний матеріал практичного розділу в кожному з цих періодів має свої особливості і спрямування. Особливістю програм 20-х років було те, що в них відкидалась будь-яка позитивна роль спорту.

Наприклад, в "Руководстве для рабочих й красноармейских спортивных кружков" 1924 року підкреслювалося про те, що головним завданням фізкультури є оздоровлення населення, в широкому значенні цього слова, а мета фізичного виховання полягає у підвищенні середнього рівня здоров'я населення. Відповідно з цим, всі зусилля керівників фізкультури повинні бути спрямовані не на досягнення кращих результатів у якому-небудь виді спорту, а до підняття їх фізичного розвитку в цілому. Будь-яка гонитва за рекордами не повинна мати місця в організаціях, які вирішували "завдання фізкультури". Обов'язок керівника був вказати гуртківцю, який не в міру захоплюється тренуванням для побиття будь-якого рекорду, на ту шкоду, яку приносить його фізичному розвитку і здоров'ю прагнення до рекорду.

У практичному розділі цього періоду тогочасні фахівці виокремлювали 7 серій вправ:

1 серія

Муштрові вправи;
Ходьба;
Хороводи.

2 серія

Елементарно-виховні вправи;
Вправи з вільними рухами;
Вправи з палицями;
Вправи з гантелями;
Вправи з булавами;
Вправи з іншими предметами;
Вправи для рівноваги;
Опори;
Метання.

3 серія

Лазіння;
Вправи в висі;
Упори.

4 серія

Біг;

Вправи в стрибках;
 Вправи в стрибках-бігові;
 Гімнастичні танці.

5 серія

Спеціальні вправи для тулуба.

6 серія

Стрибки;
 Ігри.

7 серія

Дихальні вправи.

Крім цих вправ заняття з фізичної культури проводилися також із використанням засобів легкої атлетики, плавання, хокею, боротьби, футболу, гандболу, баскетболу, лижного та ковзанярського спорту.

У перших програмах відкидаються вправи на знаряддях, акробатичні вправи, а також вправи з підняття ваги, оскільки вони вважалися шкідливими для організму людини. Також робиться уточнення щодо видів спорту. Мета їхнього використання повинна бути спрямована на фізичний розвиток, а не на досягнення спортивного результату.

Особливе місце в цих програмах відводилося дихальним та коригувальним вправам.

Зауважимо, що усі фізичні вправи, які представлені в програмах, прості за структурою і легко дозуються.

На зміст практичного матеріалу на початку 30-х років великий вплив справили дві події. Це введення 19 липня 1929 року курсу фізичного виховання в навчальні плани закладів освіти та введення на початку 30-х років з ініціативи комсомолу комплексу ГПО.

Отже, в 30-х роках ХХ століття під впливом запровадження комплексу ГПО практичний розділ програм із фізичного виховання істотно, подекуди революційно, змінюється і складається із:

- Загально-підготовчих вправ (сила, гнучкість, координація, спритність, коригувальні вправи, вправи для черевного тиску).
- Прикладних вправ.
- Військово-прикладного комплексу (муштрове навчання зі зброєю, способи пересування, способи подолання перешкод підймання і перенесення вантажу, багнетний бій, метання гранати тощо).

Також у цих програмах міститься матеріал щодо вивчення й оволодіння технікою таких видів спорту:

- Легка атлетика (біг на середні та довгі дистанції, крос, стрибки з розбігу в довжину і висоту метання гранати).
- Гімнастика.
- Плавання.

- Лижний спорт.
- Фігурне катання.
- Боротьба.
- Спортивні ігри (волейбол, баскетбол, футбол, гандбол, хокей, городки, скраклі, лавн-теніс).
- Шахово-дамкові ігри.
- Стрілецькі вправи.
- Фехтування (рапіра, еспадрон, багнет).
- Оборона і напад без зброї (англійський та французький бокс, джіу-джіцу, рукопашний бій).

Як показав цей аналіз, зміст практичного розділу воєнізований, а частка прикладних та воєнізованих вправ була набагато більшою, ніж кількість вправ рекреаційно-оздоровчого спрямування.

Про це свідчать такі вправи, якими були перенасичені проаналізовані нами програми, серед яких:

- Підіймання та перенесення пораних.
- Підіймання та перенесення ящика з набоями вагою 32 кг.
- Лазіння з гвинтівкою.
- Метання гранати з-за укриття, в т.ч. й на лижах.
- Плавання з обтяженням (граната, гвинтівка, спеціальний одяг).
- Біг із протигазом.
- Багнетний бій.
- Вміння стріляти у русі на лижах.

Перелік цих вправ у згаданих програмах набагато ширший і його можна продовжувати не без частки здивування та скепсису сучасного читача.

У 30-і роки студентські програми поповнилися вивченням таких видів спорту, як стрільба, фехтування, французький бокс, джіу-джіцу, рукопашний бій тощо.

У зв'язку з допуском колишнього СРСР на міжнародну спортивну й олімпійську арени, в програмах повоєнного періоду воєнізація підготовки відходить на другий план. Відтак спостерігається своєрідний нахил до їх "спортизації".

Практичний розділ для основної групи представлений такими видами спорту: легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри, плавання, лижний спорт, туризм, ковзанярський спорт, марш-кидок.

Студентам груп спортивного удосконалення пропонувалося вивчати такі види спорту: баскетбол, волейбол, спортивна гімнастика, художня гімнастика, ковзанярський спорт, легка атлетика, лижний спорт, плавання, важка атлетика.

Вперше в практичному розділі програм з'являється підрозділ професійно-прикладної фізичної підготовки.

На початку 90-х років чимало вітчизняних фахівців із фізичної культури починає говорити про низький рівень здоров'я студентської молоді. Пострадянський період щодо програмно-методичного забезпечення складно аналізувати, оскільки ще тільки розробляється державний компонент програм фізичного виховання студентської молоді, а чимало вузів користуються своїми розробками. Разом з тим, у більшості програм, які потрапили в коло нашого

аналізу, спостерігається тенденція до збільшення частки вправ оздоровчого характеру, дієвішого забезпечення освітніх та виховних завдань, зокрема, в таких програмах:

- *Фізичне виховання: Базова навчальна програма для вузів України III-IV рівнів акредитації (проект)* 1998
- *Боднар І.Р. Методичні рекомендації щодо формування програми з фізичного виховання студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості 3-4 рівнів акредитації* 1998
- *Навчальна програма з фізичного виховання Луцького біотехнічного інституту* 1998
- *Фізичне виховання. Програма для студентів медучилищ України* 1999
- *Програма для професійно-технічних навчальних закладів: Фізичне виховання* 1999
- *Драчук А.І. Програма з фізичного виховання для груп спортивної спеціалізації з баскетболу (для нефізкультурних ВЗО)* 2001
- *Фізичне виховання: навчальна програма для студентів Чернівецького державного університету імені Ю. Федьковича* 2000
- *Фізичне виховання: Комплексна робоча програма для вищих педагогічних навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації (м. Суми) (проект)* 2001

Істотно розширюється кількість видів рухової активності для студентів різних груп та різного рівня підготованості. Вперше з'являються у програмах й користуються популярністю шейпінг, стретчинг, спортивні танці, спортивне орієнтування, різні види національних єдиноборств тощо. Розширюється роль та значення професійно-прикладної фізичної підготовки. Для більшості програм характерне чітке опрацювання змісту практичного розділу для спеціальних медичних груп.

Таким чином, програмно-методичне забезпечення фізичного виховання студентів характеризується орієнтацією на ті соціальні установки, які існують у кожному конкретному суспільстві чи притаманні конкретному проміжку часу. Зміст практичного розділу студентських програм із фізичного виховання в українських вузах доволі істотно змінювався впродовж ХХ століття й характеризувався різним відношенням щодо елементів спортивної, воєнізованої, військово-прикладної, професійно-прикладної підготовки, рекреаційно-оздоровчих та реабілітаційних заходів.

Вважаємо, що подальше удосконалення процесу розроблення та впровадження програм із фізичного виховання для студентської молоді неможливе без ґрунтовного наукового підґрунтя, в т.ч. – вивчення історичного досвіду розв'язання цієї проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вовк В.М. Пути совершенствования физического воспитания студентов. – Луганск: ВУГУ, 2000. – 176 с.*
2. *Голощатов Б.Р. Становление и развитие физической культуры как учебного предмета в общеобразовательной школе // История физической культуры и*

спорта: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. – Москва: Академия, 2001. – С. 179-201.

3. Канішевський С.М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самовдосконалення студентства. – К.: ІЗМН, 1999. – 270 с.
4. Нестеров В.Н. Нормативные основы физического воспитания студенческой молодежи. – Минск: Высшая школа, 1980. – 95 с.
5. Нісімчук А.С. Технологія виховання студентів факультетів фізичної культури: теорія і практика. – Луцьк: Вежа. – 2000. – 240 с.
6. Щербина В.А., Операйло С.І. Фізична культура і біогуманітарна підготовка студентів вузів. – К., 1995. – 208 с.

HISTORICALLY COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF THE PRACTICAL SECTION CONTENT OF PHYSICAL EDUCATION PROGRAMS

SERHIY KOZIBROTSKYI

Lutsk State Technical University

Practical section was solving different tasks at different time periods. Thus in 20's sanitary tasks were solved. In 30's practical material was at most militarized, while in postwar period it was aimed at solving sports tasks. Today it is oriented towards solving educational, sanitary and pedagogical tasks as well as the tasks of professionally applied physical training.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙ СФЕРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

БОГДАН КОЦОВСЬКИЙ

Управління фізичної культури і спорту ГУМПСТ ОДА

Оцінюючи історичну канву державотворчих процесів у нашій країні, необхідно відзначити ті зміни, які відбуваються в економічному та соціально-політичному житті незалежного українського суспільства. За останній час більшість підприємств змінили свій статус, перейшли з основ планової економіки на рейки вільних ринкових відносин. Наслідком цього процесу стало реформування права власності, сфери фінансування та ролі працівників підприємств. У перехідний період від адміністративно-командної системи керівництва до демократичних основ розвитку суспільства проводяться реформи, які викликають не тільки позитивні, але й негативні процеси в економічному житті нашої держави. Сучасні перетворення, які відбуваються у багатьох галузях народного господарства та соціально-політичній сфері, практично не викликали якісних змін у такій важливій ділянці суспільного життя, як фізична культура і спорт.

Фактично ця сфера залишилася на другому плані в системі ринкових відносин. За останній час відбулися зміни в системі законів, які регулюють взаємовідносини між управлінськими структурами та осередками спорту на місцях; було прийнято ряд нових законів, серед них закон про статус громадських організацій, про місцеве самоврядування.